

HÀNH LANG KINH TẾ ÁN ĐỘ - TRUNG ĐÔNG - CHÂU ÂU (IMEC): GÓC NHÌN KINH TẾ

ĐẶNG THU THỦY*
NGUYỄN TRUNG HẬU**

Dự án Hành lang kinh tế Ấn Độ - Trung Đông - Châu Âu (IMEC) được hình thành nhằm thiết lập một mạng lưới giao thông toàn diện thúc đẩy thương mại, hợp tác kinh tế và ổn định khu vực; góp phần định hình lại trật tự thế giới. Bài viết phân tích lịch sử ra đời, cam kết và vai trò của các bên tham gia, cũng như những thách thức và tiềm năng của IMEC và khẳng định dự án này mang lại nhiều lợi ích nhưng cần những bước đi thận trọng để đạt được thành công.

Từ khóa: hành lang kinh tế, Ấn Độ, Trung Đông, Châu Âu

Nhận bài ngày: 17/01/2025; *đưa vào biên tập:* 20/01/2025; *phản biện:* 05/3/2025; *duyet đăng:* 20/3/2025

1. DẪN NHẬP

Trong bối cảnh thương mại toàn cầu hóa và sự dịch chuyển quyền lực kinh tế, một tuyến đường thương mại mới – Hành lang kinh tế Ấn Độ - Trung Đông - Châu Âu (IMEC) – đã xuất hiện. Ý tưởng về IMEC không phải là điều mới mẻ, mà là kết quả của nhiều năm ấp ủ nhằm đáp ứng nhu cầu kết nối thương mại và đầu tư ngày càng gia tăng giữa ba khu vực này. Tuy

nhien, bên cạnh những lợi ích tiềm năng, IMEC cũng đặt ra nhiều thách thức địa chính trị phức tạp. Lịch sử cho thấy, IMEC không phải là một mô hình hoàn toàn mới mà được xây dựng trên nền tảng của “Con đường tơ lụa” cổ đại – tuyến giao thương huyết mạch từng kết nối Đông Á với Tây Á và Châu Âu. Trong suốt nhiều thế kỷ, con đường này đã tạo điều kiện cho sự giao thoa thương mại, văn hóa, tôn giáo và nghệ thuật giữa các nền văn minh. Từ thời Trung cổ, các đế chế Arab và thương nhân Hồi giáo đã góp phần duy trì dòng chảy thương mại sôi động, trước khi chủ nghĩa thực dân Châu Âu tiếp tục mở

* Viện Nghiên cứu Nam Á, Tây Á và Châu Phi, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam.

** Vụ Kinh tế Tổng hợp, Ban Chính sách, Chiến lược Trung ương.

rộng sự kết nối này. Ngày nay, trong bối cảnh Ấn Độ trỗi dậy như một cường quốc kinh tế, Trung Đông nắm giữ nguồn tài nguyên dầu mỏ dồi dào, và Châu Âu có nhu cầu lớn về thị trường và đầu tư, IMEC được kỳ vọng sẽ trở thành một hành lang thương mại chiến lược, thúc đẩy hội nhập kinh tế và hợp tác phát triển giữa các

khu vực (Rizzi, 2024). Tuy nhiên, tương lai của IMEC vẫn là một dấu hỏi lớn: Liệu đây có phải là chìa khóa mở ra kỷ nguyên kết nối mới, hay sẽ trở thành một điểm nóng cạnh tranh gay gắt giữa các cường quốc?

2. KHÁI QUÁT VỀ HÀNH LANG KINH TẾ ẨM ĐỘ - TRUNG ĐÔNG - CHÂU ÂU

Hình 1. Hai tuyến hành lang riêng biệt của IMEC

Nguồn: Theo Lê Ngọc Thùy Dương (2024).

Tháng 9 năm 2023, tại Hội nghị thượng đỉnh G20 ở New Delhi, bao gồm EU, Pháp, Đức, Ý, Jordan, Anh, Ấn Độ, Israel, Arab Saudi, UAE và Mỹ, biên bản ghi nhớ (MOU) để thành lập IMEC đã chính thức được ký kết. Tuy nhiên, Jordan không tham gia ký kết MOU (The White House, 2023). Thủ tướng Ấn Độ Narendra Modi, với một niềm tự hào rõ ràng, tuyên bố IMEC sẽ trở thành nền tảng của thương mại thế giới trong nhiều thế kỷ tới, và lịch sử sẽ ghi nhớ rằng hành lang này được khởi xướng trên đất Ấn Độ (Qiao và cộng sự, 2023).

Theo các tài liệu dự án, IMEC được hình dung sẽ bao gồm hai hành lang riêng biệt: hành lang phía Đông nối Ấn Độ với vịnh Arab (bao gồm UAE, Arab Saudi, Jordan và Israel và hành lang này sẽ tận dụng các cảng biển, cơ sở hạ tầng logistics hiện có và tuyến đường sắt mới được xây dựng để kết nối các nước tham gia), hành lang phía Bắc nối vịnh Arab với Châu Âu (đi qua các quốc gia như Ai Cập, Thổ Nhĩ Kỳ, và một số quốc gia Châu Âu như Hy Lạp, Bulgaria, Romania và hành lang này dự kiến sẽ kết nối với mạng lưới đường sắt hiện có và các

tuyến đường biển, tạo thành một mạng lưới vận tải đa dạng) (Viện Nghiên cứu Chiến lược, 2023). Theo MOU của IMEC thì nguồn đầu tư của dự án sẽ bao gồm cả khu vực công lẫn tư, đặc biệt IMEC tập trung hướng đến kêu gọi nguồn vốn tư nhân.

Sự ra đời của IMEC được thúc đẩy bởi nhiều yếu tố: (i) nhu cầu kết nối gia tăng; (ii) cạnh tranh địa chính trị và (iii) sự thay đổi trật tự thế giới.

Nhu cầu kết nối gia tăng: Sự ra đời của IMEC là minh chứng rõ nét cho nhu cầu kết nối ngày càng gia tăng trong bối cảnh thương mại toàn cầu hóa. Các quốc gia tham gia IMEC nhận thức rõ tầm quan trọng của việc tăng cường kết nối thương mại và đầu tư giữa Châu Á, Trung Đông và Châu Âu. Các tuyến đường thương mại truyền thống, vốn đã quá tải, không còn đáp ứng được tốc độ tăng trưởng chóng mặt của thị trường quốc tế như: tuyến đường biển qua kênh đào Suez, tuyến đường biển qua Eo biển Malacca, con đường tơ lụa hay tuyến đường thương mại xuyên Sahara. Sự phát triển của thương mại điện tử và chuỗi cung ứng toàn cầu càng thúc đẩy mạnh mẽ nhu cầu về các tuyến đường vận chuyển hiệu quả, linh hoạt và đáng tin cậy hơn. Trong bối cảnh đó, IMEC được kỳ vọng sẽ đóng vai trò là cầu nối quan trọng, kết nối các khu vực trọng điểm trên thế giới, tạo điều kiện thuận lợi cho luồng hàng hóa, dịch vụ, vốn và công nghệ di chuyển một cách nhanh chóng và hiệu quả (Suri và cộng sự, 2024).

Cạnh tranh địa chính trị: (i) Sự ra đời của IMEC không chỉ đơn thuần là một dự án thương mại và cơ sở hạ tầng, mà còn ẩn chứa một cuộc cạnh tranh địa chính trị gay gắt. IMEC được xem như một phản ứng trực tiếp đối với sáng kiến “Vành đai, Con đường” (BRI) của Trung Quốc⁽¹⁾, một dự án đã tạo ra một mạng lưới cơ sở hạ tầng khổng lồ kết nối Châu Á, Châu Phi, Châu Âu và Châu Mỹ Latinh. BRI đã giúp Trung Quốc tăng cường đáng kể ảnh hưởng kinh tế và địa chính trị trên phạm vi toàn cầu; (ii) Với IMEC, các quốc gia phương Tây, đặc biệt là Hoa Kỳ, muốn tạo ra một tuyến đường thương mại thay thế, không phụ thuộc vào các tuyến đường do Trung Quốc kiểm soát. IMEC hướng tới việc thúc đẩy hợp tác kinh tế giữa các quốc gia thân phương Tây, tạo thành một đối trọng cạnh tranh với BRI (Viện Nghiên cứu Chiến lược, 2023). IMEC được kỳ vọng sẽ thu hút đầu tư và hạn chế ảnh hưởng ngày càng tăng của Trung Quốc ở Trung Đông và các khu vực trọng điểm khác; (iii) Sự đối đầu chiến lược giữa IMEC và BRI phản ánh sự cạnh tranh địa chính trị ngày càng gay gắt giữa Trung Quốc và phương Tây. Cả hai dự án đều hứa hẹn lợi ích kinh tế, nhưng cũng ẩn chứa những ý nghĩa địa chính trị sâu sắc. Mặc dù IMEC được xem như một chiến lược chống lại ảnh hưởng của Trung Quốc, nhưng liệu dự án này có thực sự thách thức được sự thống trị của BRI hay không vẫn là một câu hỏi chưa có lời giải. Cuộc cạnh tranh này dự đoán sẽ tiếp tục diễn ra phức tạp và đầy

biến động trong bối cảnh thế giới đang thay đổi (Lê Ngọc Thùy Dương, 2024).

Sự thay đổi trật tự thế giới: Sự ra đời của IMEC phản ánh một thực tế đang thay đổi trên bản đồ địa chính trị toàn cầu như: (i) sự trỗi dậy của các cường quốc mới và xu hướng đa cực hóa. Ấn Độ, với nền kinh tế đang phát triển mạnh mẽ, và các nước vùng Vịnh Arab, với trữ lượng dầu mỏ khổng lồ, đang ngày càng khẳng định vị thế của mình trên trường quốc tế. Sự dịch chuyển quyền lực này đang thúc đẩy các quốc gia tìm kiếm các đối tác và tuyến đường thương mại mới, giảm sự phụ thuộc vào các cường quốc truyền thống; (ii) IMEC chính là minh chứng rõ ràng cho xu hướng này. Dự án này không chỉ đơn thuần là một tuyến đường thương mại, mà còn là một động thái chiến lược của các quốc gia tham gia nhằm tăng cường ảnh hưởng kinh tế và địa chính trị của họ trong bối cảnh thế giới đang thay đổi. Ấn Độ, với mục tiêu vươn lên trở thành một cường quốc kinh tế hàng đầu, nhìn nhận IMEC như một cơ hội để mở rộng thị trường xuất khẩu, thu hút đầu tư và củng cố vị thế của mình trong khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Các quốc gia vùng Vịnh Arab, với nhu cầu đa dạng hóa nền kinh tế, tìm cách tận dụng IMEC để thúc đẩy phát triển kinh tế, nâng cao vai trò trung tâm trong thương mại toàn cầu và giảm sự phụ thuộc vào xuất khẩu dầu mỏ và (iii) Trong bối cảnh đa cực hóa, việc thiết lập các tuyến đường thương mại và đầu tư

mới như IMEC là điều cần thiết để các quốc gia có thể tự chủ về kinh tế và địa chính trị. IMEC thể hiện một bước đi táo bạo của các nước tham gia trong việc định hình lại trật tự thế giới, nơi quyền lực được phân tán hơn và vai trò của các cường quốc mới ngày càng được khẳng định (Shahnawaz, 2023)

3. CAM KẾT VÀ VAI TRÒ CỦA IMEC VÀ CÁC BÊN THAM GIA

Sự ra đời của IMEC không chỉ dựa trên ý tưởng mà còn trên sự cam kết mạnh mẽ từ phía các quốc gia tham gia. Việc ký kết MOU và lời hứa hợp tác trong việc phát triển cơ sở hạ tầng và thúc đẩy thương mại đã tạo ra một nền tảng vững chắc cho sự thành công của dự án.

Về bản chất, IMEC nổi lên như một dự án cơ sở hạ tầng mang tính chuyển đổi với những tác động sâu rộng đối với an ninh năng lượng, phát triển kinh tế và động lực địa chính trị. Bằng cách thúc đẩy hợp tác và kết nối giữa các khu vực, hành lang này thể hiện tầm nhìn về thịnh vượng và khả năng phục hồi chung, định vị Ấn Độ và Châu Âu là những bên liên quan chủ chốt trong bối cảnh năng lượng toàn cầu đang thay đổi. Những điểm chính trong hợp tác giữa các bên tham gia IMEC (Banerjee, 2023)

3.1. Điểm chính IMEC

IMEC có thể được xem như một phần của chiến lược rộng lớn hơn nhằm cải thiện các liên kết thương mại toàn cầu, giảm chi phí vận chuyển và đa dạng hóa chuỗi cung ứng. Ngoài ra, hành

lang này không chỉ tăng cường hợp tác kinh tế mà còn thúc đẩy quan hệ ngoại giao và quan hệ đối tác chiến lược giữa các khu vực liên quan (Suri và cộng sự, 2024).

. *Từ góc độ kinh tế*, các quốc gia IMEC được hưởng lợi từ sự hợp tác sâu rộng hơn, thúc đẩy tăng trưởng kinh tế khu vực. Ví dụ, Ấn Độ có thể xuất khẩu phần mềm và dịch vụ sang Châu Âu, trong khi các nước Trung Đông có thể xuất khẩu dầu mỏ và các nguồn lực khác sang Châu Âu. Nhìn chung, hành lang này dự kiến sẽ cải thiện sự thống nhất về kinh tế, tạo ra việc làm, giảm phát thải khí nhà kính, giảm chi phí và tăng cường hiệu quả (về vận chuyển).

. *Từ góc độ an ninh năng lượng*, cả Ấn Độ, Châu Âu và Trung Đông đều cho rằng an ninh năng lượng là chìa khóa cho sự ổn định kinh tế và tự chủ chiến lược của mình. Hành lang được lên kế hoạch này nhằm mục đích kết nối các quốc gia Trung Đông thông qua một mạng lưới đường sắt rộng lớn và tiếp tục kết nối với Ấn Độ thông qua các cảng biển có vị trí chiến lược, qua đó tạo ra một cơ sở hạ tầng vận chuyển đường biển - đường sắt xuyên biên giới mạnh mẽ và hiệu quả. Ngoài ra, các bên tham gia dự định lắp đặt cáp điện và kết nối kỹ thuật số dọc theo các tuyến đường sắt, cùng với đường ống dẫn hydro tái tạo để nâng cao năng lực phát điện. Những sáng kiến toàn diện này nhằm mục đích giảm đáng kể thời gian vận chuyển, cắt giảm chi phí hoạt động và giảm

tiêu thụ nhiên liệu, qua đó đẩy nhanh xuất khẩu năng lượng và hợp lý hóa các quy trình thương mại trong khu vực Vùng Vịnh.

. *Từ góc độ chính trị*, thông qua tương tác thương mại, các quốc gia IMEC sẽ củng cố lòng tin chính trị và cải thiện hợp tác khu vực. Ví dụ, cho đến nay, Ấn Độ và các nước Trung Đông đã tiến hành hợp tác rộng rãi về an ninh và chống khủng bố. Kết quả là, sự hội nhập chuyển đổi giữa Châu Á, Châu Âu và Trung Đông dự kiến sẽ diễn ra.

. *Từ góc độ trao đổi văn hóa*, trao đổi kinh tế và thương mại giữa các quốc gia IMEC đã tạo điều kiện cho trao đổi văn hóa, nâng cao sự hiểu biết lẫn nhau giữa những người từ các quốc gia khác nhau và thúc đẩy trao đổi văn hóa và học hỏi lẫn nhau. Hơn nữa, vai trò của IMEC trong việc thúc đẩy du lịch đã mở ra những con đường mới cho khám phá và đánh giá văn hóa, đưa du khách đắm mình trong những truyền thống và phong tục độc đáo của mỗi khu vực. Trao đổi kinh nghiệm này không chỉ làm phong phú thêm quan điểm cá nhân mà còn góp phần thúc đẩy sự khoan dung và tôn trọng sự khác biệt văn hóa.

3.2. Vai trò dự kiến của IMEC

Mạng lưới vận chuyển đường biển - đường sắt là phần quan trọng nhất của IMEC, dự kiến sẽ là một lựa chọn thay thế cho các công ty thương mại toàn cầu, khi xảy ra vấn đề với tuyến đường Suez. Do hiệu ứng lan tỏa của cuộc xung đột Israel-Palestine, lượng hàng hóa đi qua kênh đào Suez đã

giảm kễ. Do đó, các doanh nghiệp thương mại nước ngoài hoặc đi vòng qua Mũi Hảo Vọng hoặc chọn các tuyến vận tải thay thế như China railway Express.

Tuy nhiên, từ góc độ khả năng chuyên chở, vận tải đường sắt quốc tế không thể thay thế hoàn toàn kênh đào. Do đó, nếu mạng lưới vận chuyển đường biển - đường sắt của IMEC được hiện thực hóa, điều này sẽ cung cấp một lựa chọn mới cho các doanh nghiệp thương mại. Ngoài ra, mặc dù thực tế là Trung Quốc đã đầu tư mạnh vào các cảng biển và đường sắt ở các quốc gia Trung Đông tham gia IMEC, Trung Quốc có thái độ cực kỳ cởi mở đối với lĩnh vực cơ sở hạ tầng toàn cầu (Siddiqi, 2023).

Là một trong những quốc gia khởi xướng dự án, Ấn Độ là đối tác kinh tế quan trọng đối với một số quốc gia Trung Đông, và IMEC sẽ tiếp tục tăng cường đầu tư và thương mại của mình ở các nước liên quan. Sau khi chính phủ do Modi lãnh đạo lên nắm quyền vào năm 2014, họ đã đưa ra chiến lược “Liên kết phương Tây”, kế thừa chiến lược “Nhìn về phương Tây” của người tiền nhiệm, và mối quan hệ của Ấn Độ với Trung Đông đã được củng cố.

. Năm 2022, thương mại của Ấn Độ với UAE trị giá 85 tỷ USD, biến nó trở thành đối tác lớn thứ hai của UAE và là quốc gia đầu tiên ký kết Hiệp định Đối tác Kinh tế Toàn diện (CEPA) với UAE. Đối với Arab Saudi, thương mại của Ấn Độ với họ là 52,4 tỷ USD,

cũng biến nó trở thành đối tác lớn thứ hai của Arab Saudi (Thanh Hà, 2023).

. Ngoài ra, Trung Đông có dân số lao động nhập cư lớn từ Ấn Độ. Tại UAE, có 3.554.000 người Ấn Độ vào năm 2023, so với 3.419.000 người vào năm 2022, gần một phần ba tổng dân số của họ. Sau khi dự án chính thức được khởi động, dự kiến sẽ cung cấp nhiều cơ hội việc làm và đào tạo nghề tốt hơn cho lực lượng lao động nhập cư Ấn Độ (Hà Phương, 2024).

3.3. Vai trò của của các bên tham gia trong IMEC

IMEC, tại Hội nghị Thượng đỉnh G20 diễn ra ở Ấn Độ (tháng 9/2023), là dự án hạ tầng kết nối chiến lược với sự tham gia của Ấn Độ, Trung Đông, EU và Mỹ nhằm thúc đẩy thương mại và chuỗi cung ứng (Phạm Ngọc Giàu, 2023). Báo cáo của WEF (2023) nhấn mạnh vai trò của UAE và Arab Saudi trong tài chính, logistics và đầu tư hạ tầng. Theo Lê Ngọc Thùy Dương (2024) thì Ấn Độ là trung tâm sản xuất, EU là thị trường tiêu thụ, Hoa Kỳ cung cấp công nghệ và chiến lược, góp phần đa dạng hóa chuỗi cung ứng, giảm phụ thuộc vào Trung Quốc.

Đối với Ấn Độ, IMEC không chỉ đơn thuần là một dự án cơ sở hạ tầng, mà còn là một bước đi chiến lược quan trọng trong việc hiện thực hóa “Kết nối phương Tây” (Link West)⁽²⁾. IMEC, với vai trò là một tuyến đường thương mại mới, sẽ giúp Ấn Độ đạt được một số mục tiêu chiến lược quan trọng:

. *Mở rộng thị trường xuất khẩu:* IMEC cung cấp cho Ấn Độ tuyến đường

thương mại mới, kết nối trực tiếp với các thị trường tiềm năng tại Trung Đông và Châu Âu. Đối với Ấn Độ hành lang kinh tế này không chỉ là một con đường cho vận chuyển hàng hóa mà còn là một con đường dẫn đến thịnh vượng. Khi IMEC vận hành thì Ấn Độ sẽ dễ dàng tiếp cận các thị trường mới, mở rộng thị phần xuất khẩu và thúc đẩy tăng trưởng kinh tế.

. *Thu hút đầu tư*: IMEC dự kiến sẽ thu hút đầu tư trực tiếp nước ngoài vào Ấn Độ, đặc biệt là từ các quốc gia vùng Vịnh Arab giàu có. Việc đầu tư này sẽ thúc đẩy phát triển cơ sở hạ tầng, nâng cao năng lực sản xuất và tạo ra nhiều công ăn việc làm cho người dân Ấn Độ.

. *Củng cố vị thế cường quốc kinh tế*: IMEC giúp Ấn Độ khẳng định vai trò của mình như một cường quốc kinh tế hàng đầu, không chỉ trong khu vực Nam Á mà còn trên trường quốc tế. Việc trở thành một mắt xích quan trọng trong mạng lưới thương mại toàn cầu, kết nối với các thị trường lớn như Châu Âu và Trung Đông, sẽ giúp Ấn Độ thu hút đầu tư, tăng cường ảnh hưởng kinh tế, và nâng cao vị thế chính trị trên trường quốc tế. IMEC góp phần quan trọng trong việc hiện thực hóa “Kết nối phương Tây”, mở ra những cơ hội mới cho Ấn Độ vươn lên trở thành một trung tâm kinh tế và chính trị năng động trên thế giới.

Nói cách khác, IMEC là một động thái chiến lược của Ấn Độ nhằm tăng cường sức mạnh kinh tế và vị thế quốc tế của mình. Dự án này giúp Ấn

Độ thoát khỏi sự phụ thuộc vào các tuyến đường thương mại truyền thống, đồng thời mở ra nhiều cơ hội mới cho tăng trưởng và phát triển.

Đối với các quốc gia vùng Vịnh, các Tiểu vương quốc Arab Thống nhất (UAE) và Arab Saudi đã thể hiện sự ủng hộ mạnh mẽ IMEC. Đối với các quốc gia này, IMEC là một hành lang chiến lược mang tầm quan trọng to lớn. Cả hai quốc gia này đều nhận thức rõ lợi ích của việc củng cố vị thế trung tâm của mình trong thương mại toàn cầu, và IMEC được xem như một cơ hội vàng để đạt được mục tiêu này.

. *UAE*, với vị trí địa lý chiến lược nằm ở ngã ba của Châu Á, Châu Phi và Châu Âu, cùng với hệ thống cảng biển hiện đại⁽³⁾ và cơ sở hạ tầng logistics tiên tiến, đã khẳng định vị thế là một trung tâm logistics quan trọng trong khu vực. IMEC, với mục tiêu kết nối Ấn Độ với Châu Âu thông qua Trung Đông, sẽ giúp UAE củng cố và nâng tầm vai trò này. Vai trò của UAE trong IMEC thể hiện cụ thể:

- *Nút giao thông trung chuyển*: UAE sẽ đóng vai trò là điểm trung chuyển hàng hóa quan trọng giữa Ấn Độ và Châu Âu thông qua IMEC. Hệ thống cảng biển hiện đại như Jebel Ali⁽⁴⁾, cùng với cơ sở hạ tầng logistics được đầu tư mạnh mẽ, sẽ giúp UAE xử lý hiệu quả lượng hàng hóa khổng lồ di chuyển trên hành lang này.

- *Trung tâm logistics*: UAE sẽ tận dụng lợi thế về vị trí địa lý và cơ sở hạ tầng để phát triển các trung tâm logistics, cung cấp dịch vụ lưu kho, xử lý hàng

hóa, vận chuyển, và phân phối hàng hóa cho các thị trường mục tiêu.

- *Thúc đẩy đầu tư*: Với vai trò là một nút giao thông quan trọng trong IMEC, UAE sẽ thu hút đầu tư vào các ngành liên quan đến logistics, kho vận, và dịch vụ thương mại. Điều này sẽ tạo ra nhiều cơ hội việc làm mới và thúc đẩy tăng trưởng kinh tế cho UAE.

- *Củng cố vị thế trung tâm thương mại*: IMEC sẽ giúp UAE nâng cao vị thế như một trung tâm thương mại toàn cầu. Sự kết nối với các thị trường lớn như Ấn Độ và Châu Âu thông qua IMEC sẽ mang lại nhiều lợi ích cho nền kinh tế UAE, thu hút các doanh nghiệp nước ngoài đầu tư và kinh doanh, và tăng cường sức ảnh hưởng của UAE trên trường quốc tế.

. *Arab Saudi*, với vai trò là quốc gia xuất khẩu dầu mỏ lớn nhất thế giới, đang nỗ lực chuyển mình từ một nền kinh tế phụ thuộc vào dầu mỏ sang một nền kinh tế đa dạng. IMEC được xem như một động lực quan trọng giúp Arab Saudi đạt được mục tiêu này.

- *Trung tâm sản xuất và xuất khẩu*: Arab Saudi sở hữu nguồn tài nguyên dồi dào, nguồn lao động dồi dào và vị trí địa lý thuận lợi. IMEC sẽ giúp Arab Saudi thu hút đầu tư nước ngoài, phát triển các ngành công nghiệp mới như năng lượng tái tạo, công nghệ, và sản xuất hàng tiêu dùng, biến quốc gia này thành một trung tâm sản xuất và xuất khẩu đa dạng.

- *Cầu nối thương mại*: Arab Saudi sẽ đóng vai trò cầu nối thương mại quan

trọng giữa Ấn Độ và Châu Âu thông qua IMEC. Với vị trí địa lý chiến lược, Arab Saudi có thể kết nối với các cảng biển và tuyến đường sắt hiện có, tạo thuận lợi cho việc vận chuyển hàng hóa giữa hai khu vực này.

- *Thúc đẩy phát triển kinh tế*: IMEC sẽ giúp thúc đẩy phát triển kinh tế của Arab Saudi bằng cách tạo ra nhiều cơ hội việc làm mới, thu hút đầu tư và thúc đẩy tăng trưởng trong các ngành công nghiệp mới.

- *Thúc đẩy đa dạng hóa kinh tế*: IMEC sẽ góp phần quan trọng vào việc hiện thực hóa mục tiêu đa dạng hóa kinh tế của Arab Saudi, giảm sự phụ thuộc vào dầu mỏ và củng cố nền tảng phát triển bền vững (đã được đưa trong Chương trình tầm nhìn 2030 của quốc gia này).

Châu Âu, với nhu cầu tìm kiếm các tuyến đường thương mại mới với Ấn Độ và Trung Đông, nhận thấy IMEC là một giải pháp khả thi. Hành lang này mang lại nhiều lợi ích cho Châu Âu, giúp đa dạng nguồn năng lượng mà còn giảm sự phụ thuộc vào Nga, rút ngắn thời gian và chi phí vận chuyển, đồng thời mở ra nhiều cơ hội hợp tác kinh tế và đầu tư mới. Châu Âu đang tìm cách giảm sự phụ thuộc vào các tuyến đường thương mại truyền thống và tăng cường sự hiện diện ở khu vực Châu Á - Trung Đông. Vai trò của Châu Âu trong IMEC cụ thể như sau:

. *Thị trường mục tiêu*: Châu Âu là thị trường tiêu thụ lớn cho hàng hóa và dịch vụ từ Ấn Độ và Trung Đông. IMEC sẽ giúp Châu Âu tiếp cận dễ

dàng hơn với các sản phẩm từ hai khu vực này, thông qua một tuyến đường thương mại hiệu quả hơn.

. *Nhà đầu tư*: Châu Âu là một trong những khu vực có nền kinh tế phát triển mạnh, với nguồn vốn đầu tư lớn. IMEC sẽ thu hút các nhà đầu tư Châu Âu tham gia vào các dự án cơ sở hạ tầng, sản xuất, và dịch vụ tại Ấn Độ và Trung Đông, thúc đẩy phát triển kinh tế cho cả hai khu vực.

. *Đối tác chiến lược*: IMEC góp phần củng cố mối quan hệ chiến lược giữa Châu Âu và Ấn Độ, cũng như giữa Châu Âu và các nước Trung Đông. Việc hợp tác trong dự án này sẽ giúp các bên cùng chung lợi ích, tạo nền tảng cho hợp tác kinh tế và chính trị sâu rộng hơn trong tương lai.

. *Củng cố vị thế toàn cầu*: Châu Âu muốn khẳng định vai trò của mình trong trật tự thế giới mới, nơi các cường quốc mới nổi lên và sự cạnh tranh địa chính trị ngày càng gia tăng. IMEC là một chiến lược giúp Châu Âu tăng cường ảnh hưởng kinh tế, mở rộng thị trường, và củng cố vị thế của mình trong khu vực Châu Á - Trung Đông, đồng thời tạo ra một đối trọng với ảnh hưởng ngày càng tăng của Trung Quốc.

4. THÁCH THỨC TRONG TRIỂN KHAI IMEC

Theo Allberto Rizzi (2024) thì khi triển khai IMEC gặp khá nhiều thách thức, cụ thể như:

Đầu tiên, dự án cũng được tạo ra với ý định rằng nó sẽ đóng vai trò là chất

xúc tác cho mối quan hệ giữa các nước Trung Đông và Israel thông qua việc xây dựng các tuyến đường vận tải xuyên biên giới. Tuy nhiên, một mặt, số lượng các nước Trung Đông tham gia dự án khá hạn chế, chỉ có UAE và Arab Saudi. Mặt khác, sự bùng nổ của cuộc xung đột Israel-Palestine đã khiến việc hiện thực hóa mục tiêu này trở nên không chắc chắn hơn, và trong một mức độ lớn, ngay cả khi tuyến vận chuyển được hoàn thành, việc khôi phục quan hệ song phương vẫn sẽ cực kỳ chậm. Tuy nhiên, trong bối cảnh chủ nghĩa bảo hộ thương mại gia tăng trên toàn cầu, dòng chảy thương mại dọc theo IMEC có thể bị ảnh hưởng ở một mức độ nào đó. Do đó, các quốc gia nên chủ động ứng phó với chủ nghĩa bảo hộ thương mại để bảo vệ hệ thống thương mại tự do. Ngoài ra, vì một số quốc gia IMEC nằm ở Trung Đông, toàn bộ hành lang có thể phải chịu những rủi ro địa chính trị cao trong khu vực.

Thứ hai, những người khởi xướng dự án, Hoa Kỳ và Ấn Độ, đang trong một mức độ nào đó khởi xướng IMEC với một thái độ cạnh tranh nhằm làm suy yếu ảnh hưởng của BRI của Trung Quốc ở Trung Đông, tiềm ẩn dẫn đến xung đột giữa hai bên trong khu vực, điều này có hại cho sự ổn định của khu vực (Viện Nghiên cứu Chiến lược, 2023).

Thứ ba, Ai Cập đang giữ quan điểm đối lập với dự án vì nó sẽ bỏ qua kênh đào Suez. Là một nhân tố quan

trọng trong khu vực, việc những người tham gia dự án không đạt được thỏa thuận hợp lý với Ai Cập chắc chắn sẽ tác động tiêu cực đến việc xây dựng hành lang cũng như quan hệ giữa các quốc gia trong khu vực này. Tuy nhiên, liên quan đến quan hệ Israel - Vùng Vịnh, Arab Saudi và Israel không có quan hệ chính thức do những bất đồng về vấn đề Palestine-Israel. Chỉ có Ai Cập, Jordan, UAE, Bahrain và Maroc được công nhận chính thức là đối tác ngoại giao của Israel. Điều này đặc biệt nhấn mạnh các mạng lưới vận tải nhằm mục đích hội nhập đa chiều, chẳng hạn như IMEC.

Cuối cùng, vì IMEC bỏ qua Pakistan, điều này phá vỡ lợi thế của Pakistan đối với kết nối đất liền của Ấn Độ với phương Tây, một trở ngại mà Ấn Độ đã phải đối mặt trong quá khứ. Điều này sẽ giúp củng cố sự tham gia của Ấn Độ với bán đảo Arab và thúc đẩy kết nối khu vực trong khu vực chính trị bất ổn này.

5. KẾT LUẬN

IMEC không chỉ là một dự án hành lang kinh tế xuyên lục địa đầy tham vọng mà còn là biểu tượng của tầm nhìn hội nhập toàn cầu, hứa hẹn mở ra những chân trời mới cho giao thương và hợp tác kinh tế. Dự án này, với khả năng kết nối Ấn Độ, Trung Đông và Châu Âu, đã nhận được sự ủng hộ rộng rãi từ nhiều quốc gia và tổ chức quốc tế. Qua đó, IMEC không chỉ được kỳ vọng là động lực thúc đẩy thương mại và đầu tư, mà còn được nhìn nhận như một công cụ nhằm ổn

định và phát triển khu vực, góp phần tạo nên một nền kinh tế toàn cầu đa chiều và bền vững. Tuy nhiên, hành trình hiện thực hóa tầm nhìn này không hề đơn giản mà chứa đựng nhiều thách thức trọng yếu đòi hỏi sự chuẩn bị kỹ lưỡng và cam kết lâu dài từ các bên liên quan:

. *Nguồn tài chính và đầu tư*: Việc huy động nguồn vốn khổng lồ để xây dựng cơ sở hạ tầng hiện đại và hệ thống giao thông đồng bộ là yếu tố then chốt của IMEC. Trong bối cảnh kinh tế toàn cầu còn nhiều biến động, đặc biệt là hậu đại dịch COVID-19, việc thu hút đầu tư từ nhiều nguồn – cả trong nước và quốc tế – trở thành một nhiệm vụ không hề dễ dàng. Các quốc gia tham gia cần xây dựng một chiến lược đầu tư hiệu quả, có khả năng giảm thiểu rủi ro cho các nhà đầu tư thông qua việc tạo ra môi trường đầu tư minh bạch, ổn định và hấp dẫn.

. *Lộ trình thời gian và chiến lược phát triển*: Xây dựng và hoàn thiện hệ thống cơ sở hạ tầng trên một khu vực rộng lớn đòi hỏi một lộ trình chi tiết, minh bạch từ giai đoạn thiết kế đến khâu thi công và vận hành. Mỗi công trình, từ các tuyến đường giao thông đến cảng biển và đường sắt, cần được lên kế hoạch một cách bài bản, đảm bảo tiến độ và chất lượng. Sự phối hợp nhịp nhàng giữa các quốc gia cũng như giữa các dự án liên quan sẽ là yếu tố then chốt để dự án không bị chậm trễ hoặc gặp phải những sai sót nghiêm trọng trong quá trình triển khai.

. *Thách thức địa chính trị*: Các vùng đất mà IMEC đi qua thường xuyên đối mặt với những bất ổn về chính trị, từ tranh chấp biên giới, xung đột vũ trang đến những biến động xã hội khó lường trước. Những yếu tố này không chỉ tạo ra rủi ro cho an ninh của các dự án cơ sở hạ tầng mà còn có thể ảnh hưởng đến dòng chảy thương mại và đầu tư. Do đó, các quốc gia tham gia cần xây dựng các giải pháp hợp tác quốc tế nhằm đảm bảo an ninh và ổn định, từ đó tạo nên một môi trường thuận lợi cho hoạt động kinh tế.

. *Cạnh tranh và quản lý hậu cần*: Trong bối cảnh xuất hiện nhiều sáng kiến và dự án kinh tế khác, IMEC cần khẳng định vị thế của mình qua sự cam kết và hợp tác bền vững từ tất cả các bên liên quan. Đặc biệt, việc quản lý logistics và đảm bảo liên kết hiệu quả giữa các hệ thống giao thông

không chỉ đòi hỏi đầu tư lớn mà còn cần có sự phối hợp nhịp nhàng giữa các quốc gia, các tổ chức quản lý và các đối tác kinh doanh.

Nhìn chung, IMEC mang trong mình tiềm năng to lớn để thúc đẩy sự phát triển kinh tế khu vực, mở ra một kỷ nguyên hội nhập mới và củng cố vị thế quốc tế của các quốc gia tham gia. Sự thành công của dự án phụ thuộc vào khả năng giải quyết triệt để các thách thức về tài chính, thời gian, địa chính trị và hậu cần, cũng như tinh thần đồng lòng và sự cam kết dài hạn của cộng đồng quốc tế. Nếu những trở ngại hiện tại được khắc phục một cách hiệu quả, IMEC không chỉ mở ra con đường dẫn đến sự thịnh vượng chung mà còn góp phần xây dựng một mạng lưới kinh tế toàn cầu mạnh mẽ, đa chiều và bền vững cho các thế hệ tương lai. □

CHÚ THÍCH

(1) BRI, được Trung Quốc khởi động vào năm 2013, nhằm kết nối Châu Á, Châu Phi, Châu Âu và Châu Mỹ Latinh thông qua mạng lưới các dự án cơ sở hạ tầng quy mô lớn. Sáng kiến này đã mang lại cho Trung Quốc nhiều thuận lợi về kinh tế và địa chính trị đáng kể ở những khu vực mà nó kết nối, gây ra lo ngại ở phương Tây, đặc biệt là ở Hoa Kỳ.

(2) “Kết nối phương Tây” là một chiến lược nhằm tăng cường mối quan hệ với các nước Châu Âu, Trung Đông, và Bắc Phi, nhằm đa dạng hóa đối tác thương mại, thu hút đầu tư, và củng cố an ninh. IMEC chính là một minh chứng rõ ràng cho chiến lược “Kết nối phương Tây” của Ấn Độ, nhằm mục tiêu kết nối với Châu Âu thông qua Trung Đông.

(3) Cảng Jebel Ali nằm ở Dubai, là một trong những cảng biển lớn nhất và hiện đại nhất thế giới, được thiết kế để xử lý khối lượng hàng hóa khổng lồ và cung cấp các dịch vụ logistics toàn diện. Cảng Jebel Ali đóng vai trò then chốt trong việc kết nối Ấn Độ với Châu Âu.

(4) Cảng Jebel Ali ở Dubai là một trong những cảng biển lớn nhất thế giới, xử lý hơn 14 triệu TEU (Twenty-foot Equivalent Unit) hàng hóa mỗi năm.

TÀI LIỆU TRÍCH DẪN

1. Banerjee, Kumardeep. 2023. "IMEC: The Modern Silk Route". *The Pioneer*. <https://www.dailypioneer.com/2023/columnists/imec-the-modern-silk-route>, Accessed 21/6/2024.
2. Hà Phương. 2023. "Bước tiến dài trong quan hệ Ấn Độ - UAE". <https://www.qdnd.vn/quoc-te/doi-song/buoc-tien-dai-trong-quan-he-an-do-uae-780913>, truy cập ngày 21/7/2024.
3. Lê Ngọc Thùy Dương. 2024. "Hành lang kinh tế Ấn Độ - Trung Đông - Châu Âu: Tiềm năng, thách thức và triển vọng". <https://www.tapchicongsan.org.vn/web/guest/the-gioi-van-de-su-kien/-/2018/939702/hanh-lang-kinh-te-an-do---trung-dong---chau-au--tiem-nang%2C-thach-thuc-va-trien-vong.aspx>, truy cập ngày 20/7/2024.
4. Phạm Ngọc Giàu và Nguyệt Ánh. 2023. "Hành lang kinh tế Ấn Độ - Trung Đông - Châu Âu (IMEC): Hợp tác kinh tế hay toan tính địa chính trị?". <https://vsforum.org/article/hanh-lang-kinh-te-an-do-trung-dong-chau-au-imec-hop-tac-kinh-te-hay-toan-tinh-dia-chinh-tri>, truy cập ngày 20/7/2024.
5. Qiao, Jun; Yitong Li; Size Gu and Mingxuan Huang. 2023. "The Significance of the India - Middle East - Europe Corridor". <https://mepei.com/the-significance-of-the-india-middle-east-europe-corridor/>, Accessed 20/7/2024.
6. Rizzi, Alberto. 2024. "The Infinite Connection: How to Make the India-Middle East-Europe Economic Corridor Happen". <https://ecfr.eu/wp-content/uploads/2024/04/The-infinite-connection-How-to-make-the-India-Middle-East-Europe-economic-corridor-happen.pdf>, Accessed 20/7/2024.
7. Shahnawaz, Mohammad. 2023. "Strategic Crossroads: Exploring the Geopolitical Dimensions of the India-Middle East-Europe Economic Corridor". <https://www.Financialexpress.com/business/defence-strategic-crossroads-exploring-the-geopolitical-dimensions-of-the-india-middle-east-europe-economic-corridor-3243568/>, Accessed 20/7/2024.
8. Siddiqi, Arhama. 2023. *The India - Middle East - Europe Corridor (IMEC): A Complex Endeavor*. Centre for Afghanistan, Middle East & Africa (CAMEA), ISSI.
9. Suri, Navdeep, Nilanjan Ghosh, Kabir Taneja, Sameer Patil and Promit Mookherjee. 2024. *India - Middle East - Europe Economic Corridor: Toward a New Discourse in Global Connectivity*. Observer Research Foundation.
10. Thanh Hà. 2023. "Ấn Độ và UAE bắt đầu giao dịch năng lượng bằng đồng nội tệ". <https://laodong.vn/the-gioi/an-do-va-uae-bat-dau-giao-dich-nang-luong-bang-dong-noi-te-1229455.lido>, truy cập ngày 14/7/2024.
11. The White House. 2023, September 9. "World Leaders Launch a Landmark India - Middle East - Europe Economic Corridor". <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2023/09/09/fact-sheet-world-leaders-launch-a-landmark-india-middle-east-europe-economic-corridor/>, Accessed 15/6/2024.
12. Viện Nghiên cứu Chiến lược. 2023. "Hành lang kinh tế Ấn Độ - Trung Đông - Châu Âu (IMEC): Lá bài kinh tế chiến lược của Mỹ và các đồng minh". <https://nghiencuu-chienluoc.org/hanh-lang-kinh-te-an-do-trung-dong-chau-au-imec-la-bai-kinh-te-chien-luoc-cua-my-va-cac-dong-minh/>, truy cập ngày 25/6/2024.
13. World Economic Forum. 2023. "Global Economic Outlook: Key Takeaways from the G20 Summit 2023". <https://www.weforum.org>, Accessed 20/7/2024.